Ἀκεστορίας Ἀνθολογία.

541.a.8
4

ΕΙΤΕ

Συμπεράσματα τὰ ἐκ ὅλης Ἰατρικῆς Τέχνης συνειλεγμένα.

Quibus totius Medicinæ Complexus
ſub intellectus aſpectum ponitur.

In gratiam φιλιατρῶν.

Eductore ac Editore
LUDOVICO LAMBERMONTIO
Medic. Doct.

LONDINI.
Excudebat *R. Nortonus*, M. DC. LIV.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

Viro Ornatissimo
Ludovico Lambermontio,
Doctori Medico.

Ludovicus Molinæus,
Medicinæ Doctor, ac in Illustri Academia Oxoniensi *Historiarum Professor, S.*

PErlegi *Opusculum Tuum* Ἀκεστορίας Ἀνθολογίας, *exiguum sanè mole, sed viribus longè gravissimum: author sum ut id publici juris facias: Nec est quod in eo pertimescas vel Catonis supercilium, vel clanculum mordentium contemptum, quasi*

quasi cruda studia extra limen propelleres: nihil enim hîc immaturum & incoctum excludis; ita Artis nostræ complexum & mysteria, juxta Hippocratis & Galeni placita, aptâ methodo, nec minori judicio Φιλιατροῖς *exhibes, unde jugiter Cynosuram ob oculos habeant quam sequuntur, quæque Facis instar ulteriùs Medicinæ adyta scrutantibus præluceat. Macte hoc studio: auguror enim prima hæc famæ auspicia Tibi sic feliciter cessura ut ad majora deinceps audenda, acriores subdant aculeos, In quo Omine desino.*

Vale.

ΆΚΕΣΤΟΡΙΆΣ

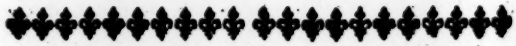

ΑΚΕΣΤΟΡΙΑΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

α'. ΟΚΟΤΑΝ πᾶσαι τέχναι τὴν τελειότητα καὶ λαμπρότητα ὑπολαμβάνουσιν ἔιτε ἀπὸ τῆς ὕλης, ἔιτε ἀπὸ τοῦ τέλους, μεταξὺ τῆς ἄλλων τὰ πρωτεῖα φέρεσθαι μέλλει ἡ ἰατρικὴ, ὅταν τὸ ὑποκείμενον τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, τέλος δὲ τὴν ὑγίειαν τυγχάνῃ ἔχουσα· τούτῳ γὰρ τί ἐξοχώτερον, τί δὲ εὐγενέστερον; τούτῳ τί βελτίον τι τῷ τῆς ἀνθρώπων γένῃ δοθὲν ποθητότερον;

1. CUm omnes Artes suam depromant nobilitatem, aut à subjecto, aut à fine, inter cæteras principatum obtinebit Medicina, quòd pro objecto corpus humanum, pro fine sanitatem habeat: hoc enim quid præstantius, quid nobilius? ipsâ quid melius, quid hominum generi datum optabilius?

β'. Ἔισεται οὖν ἡ ἰατρικὴ (ἡ ἀντὶ τοῦ ὑποκειμένου σῶμα ἴασιμον ἔχει) τέχνη ὑγιεινῶν, καὶ νοσωδῶν, καὶ ἀμφοτέρων, ἢ τοὺς ὑγιαίνοντας σώζουσα, τοὺς νοσοῦντας δε-

2. Erit ergo Medicina (quæ pro objecto corpus sanabile habet) Ars salubrium, & insalubrium, & neutrorum; sive quæ sanos servat, ægros sanat,

θεραπεύει, οὐδετέρους δὲ προφυλάσσει.

neutros præservat.

γ'. Οὐ γὰρ τοι πῇ μὲν ἐπιστήμη, πῇ δὲ τέχνη λεκτέα, εἰ καὶ πλεῖστα ἔχοι ἂν θεωρήματα, ἅπερ κἂν βέβαιά ἐστιν, ὅμως ἐπειδήπερ τῶν αὐτῆς μερῶν τοσαύτη ἦ μὲν ἡ ὁμόνοια, καὶ ὁμοφροσύνη ἵνα ὁ ἄνθρωπος ὑγιὴς σώζεσθαι δύναιτο ἂν, καὶ ὁ νόσιμος ἀνανεοῦσθαι, ἐκ τοῦ τέλους, τὴν τῆς τέχνης ἐπωνομασίαν λήψεται.

3. Nec vero partim scientia, partim ars propriè est dicenda, licet habeat plurimas speculationes, quæ etsi certæ sint, tamen cùm ejus partium ea sit conspiratio, is consensus ut homo salvus servari possit, ac æger in integrum restitui, ex ipso fine, tota artis nomen accipiet.

δ'. Ταύτης δὲ τῆς τέχνης ὡσεὶ καὶ τῆς φύσεως ὑπηρέτης ἐστὶν ὁ Ἰατρὸς, ὅνπερ ἵνα τοῦ τέλους τυγχάνοι ἂν ἐκεῖνα τὰ πέντε μέρη, ἐξ ὧν ὅλης τῆς Ἰατρικῆς τὸ σῶμα συνίσταται, μάλιστα εἰδέναι ἀνάγκη, φυσιολογικὴν, ὑγιεινὴν, παθολογικὴν, προγνωστικὴν, καὶ θεραπευτικὴν.

4. Hujus Artis proindè, ac Naturæ minister est Medicus, qui ut ritè suum finem consequatur, has quinque partes, totum Medicinæ corpus conflantes, apprimè calleat necesse est, Physiologiam, hygieinen, pathologiam, prognosticen, & therapeuticam.

ε'. Ἀλλ' αὐταὶ δύνανται εἰς δυὸ ἀνακαλεῖσθαι, δήπουθεν εἰς θεωρικὴν καὶ πρακτικὴν, τῆς δὲ τῆς ὑστεραίας οὐ μέρη, ἀλλ' εἴδη, τρία καθίστανται, διαιτητικὴ, φαρμακευτικὴ, καὶ χειρουργικὴ.

5. Possunt ipsæ tamen ad duas revocari, nempe Theoriam & Practicam, cujus ultimæ non partes, sed species tres statuuntur, diætetice, pharmaceutice, & chirurgice.

Τὸ τῦ Ἰατρικῦ σώματος μέρος πρῶτον.

Τὰ ἐκ τῆ φυσιολογίας.

α'. Τὸ στοιχεῖόν ἐστι σῶμα ἁπλῦν ἐξ ὦ πανοπιῦν καθίσαται, καὶ εἰς ὃ τὸ ὕσατον ἀναλύεται.

1. ELementum est corpus simplex ex quo unumquodq; primùm constituitur, & in quod ultimùm resolvitur.

β'. Ἓν δὲ εἶναι ἐκ ὤφειλεν, ἃ γὰ ἔχοι ἂν ἀφ' ὦ πάχοιτο; ἀλλὰ τέσσαρα νομίμως διαπέφυνται, οἷς μὴ ἀναλόγως συμπάρχουσιν οἱ τέσσαρες τῦ σώματος χυμοί.

2. Unicum esse non debuit, non haberet enim à quo afficeretur; sed quatuor ritè constituuntur, quibus analogicè respondent quatuor corporis humores.

γ'. Τύτων δὲ ἃ μόνον ποιότητες, ἀλλὰ καὶ ὐσίαι ἐν τῷ μικτῷ ἀναμένουσι.

3. Horum non solùm qualitates, sed & substantiæ in mixto remanent.

δ'. Ἐκ τύτων ἓν συγκεκραμένων σῶμα ἓν φύεται, ὅπερ κατὰ τὴν κράσεως ποιότητα, ἄλλην καὶ ἄλλην ἔχει φύσιν.

4. Ex his ergo inter se temperatis corpus unum nascitur, quod pro mixtionis qualitate, aliam atque aliam habet naturam.

ε'. Ὅθεν ἔννεα αἱ τῶν κράσεων διαφοραὶ, τέσσαρες μὲν ἁπλαῖ, ἴσαι δὲ τὸν ἀριθμὸν συνθεταὶ, μία δὲ μέση, ἥπερ ὑπὸ τῶν ἄλλων τοῖς νοσήμασιν ἀνθίσαται.

5. Unde novem temperamentorum differentiæ, quatuor simplices, totque compositæ, & una temperata ac media, quæ præ cæteris morbis resistit.

ς'. Ἐκ-

ς'. Ἐκείνων δὲ ἡ δύναμις ἐν τῇ συμμελείᾳ κεῖται, φθορὰ δὲ ἐν ἀμετρίᾳ πέφευγε.

6. Harum virtus in æqualitate, vitium vero in disproportione positum est.

ζ'. Πάντων δὲ νόμος ὡσεὶ κριτήριόν ἐστι τὸ τῆς ἀνθρώπου δέρμα, πάσης τῆς ὑπερφορᾶς ἀμέτοχον, καὶ μάλιστα τὸ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων ἐπικαλυπτόμενον.

7 Omnium lex ac veluti exploratorium est hominis cutis, omnis superlationis expers, sed præcipuè quæ summos integit digitos.

η'. Τέλειον δὲ τοῦ μέρους ὅρον παρέδωκεν ὁ Φερνέλιος· μέρος ἐστὶ σῶμα τοῦ ὅλου συνεχόμενον, καὶ τῇ κοινῇ ζωῇ συνεζευγμένον, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου ἐνέργειαν καὶ χρῆσιν παρεσκευασμένον.

8. Perfectam partis definitionem tradidit Fernelius. Pars est corpus toti cohærens, communique vitâ conjunctum, & ad illius functionẽ usumve comparatum.

θ'. Τοιγαροῦν οὔτε τρίχες, οὔτε ὄνυχες, οὔτε τὸ στέαρ, οὔτε μύελον, οὔτε ἅπερ Ἱπποκράτης ἰχῶρα, καὶ ὁρμῶντα καλεῖ, κυρίως καὶ ἀκριβεστάτως τὸ τοῦ μέρους ὄνομα φέρονται.

9. Itáq; nec pili, ungues adeps, medulla, nec quæ Hippocr. salientia, & irrumpentia appellat, propriè strictéque nomen partis merentur.

ι'. Πάντα δὲ μέρη ἐστὶν ἢ ὁμογενέα, ἢ ἑτερογενέα; ἢ ἐὰν οὕτως ἀρέσκοιτο, ὁμοιομερῆ, ἢ ἀνομοιομερῆ.

10. Omnes autem partes vel sunt homogeneæ, vel heterogeneæ; aut si placet, similares, atq; dissimilares.

ια'. Τρία δὲ ἐστὶν ἔξοχα ἐγκέφαλος, καρδία, ἧπαρ, ἀφ' ὧν νεῦρα, ἀρτηρίαι, καὶ φλέβες γεννῶνται; καὶ εἰσὶ πάντως πρὸς τὸ ζῆν ἀναγ-

11. Tres sunt principes, Cerebrum, Cor, Hepar, à quibus nervi, arteriæ, & venæ ortum suum ducunt; súntque prorsus ad vi-

ἀναγκαῖα.

ιβ'. Ἅμα δὲ τῷ γαλήνῳ, πρὸς τὰς διαδοχὰς τοῦ γένους, καὶ τὴν τοῦ εἴδους σωτηρίαν, (οὐδὲ κατὰ τὸ καθ' ἕκαστον) μάρτυρας ἐπιδίδομεν.

ιγ'. Τούτων δὲ ἡ γνῶσις εἴτε θεωρικὴ, εἴτε πρακτικὴ, ἐκ τῆς αὐτοψίας μάλιστα πρὸς τὴν τῶν νόσων διάγνωσιν, πρόγνωσιν, καὶ θεραπείαν ἀναγκαῖά ἐστι.

ιδ'. Πάντα τὰ ζῶντα διὰ τὸ ἐν ἑαύτοις ἔμφυτον, καὶ περιεχόμενον θερμὸν ζῆν ὁμολογούμενόν ἐστι.

ιε'. Τούτο δὲ τὸ θερμὸν πυρώδους στοιχείου τραχυτέραν φύσιν ἐκ ὄζει, δηλαδὴ οὐράνιον καὶ θεῖον; καὶ ἵνα εἰς πᾶν τὸ σῶμα διαβαίνοιεν, τῷ πνεύματι ὑπεῖναι ὤφειλεν, οὗ μὴν ἀληθὴς ὅρος (τί δέ τι Ἀργεντέριος λέγοιτο ἂν) οὕτως ἔχει.

ις'. Πνεῦμά ἐστι αἰθέριον σῶμα, τοῦ θερμοῦ, καὶ τῶν δυνάμεων ἕδρα καὶ δεσμὸς, καὶ τὸ πρῶτον τοῦ ἐνεργεῖν ὄργανον.

ιζ'. Πάλιν δὲ τούτων, καὶ

vivendum necessariæ.

12. Una cum Galeno, ad successiones generis, atque ob speciei conservationem, (non autem ratione individui) testes addimus.

13. Harum omnium cognitio tam theoretica, quam practica, ex inspectione maximè ad morborum perfectam cognitionem, prædictionem, & medicationem necessaria est.

14. Omnia viventia propter nativum & inclusum in se calorem vivere certum est.

15. Hic calor ignei elementi rudiorem naturam non redolet, quippe cœlestis & divinus; utque in omne corpus permearet, in spiritu subesse debuit, cujus vera definitio (quicquid Argenterius dicat) sic se habet.

16. Spiritus est corpus æthereum, caloris, facultatumque sedes ac vinculum, primumq; obeundæ functionis instrumentum.

17. Horum rursùs, vi-

καὶ ἔτι τῆς ζωῆς θεμέλιόν ἐστιν ὁ ἐλαιώδης χυμὸς, ὅσπερ τὸ ὑγρὸν ἀρχέγονον καλεῖται, ὃ δὴ ἀεὶ διατκεδάννυται, καὶ οὐ δύναται κατὰ τὸ αὐτὸ ἀνανεοῦσθαι εἴτε ἀκεῖσθαι, (εἰ καὶ πολλὰ περὶ τοῦ χρυσοῦ τοῦ ποτηρίου πολύλογοι, καὶ ἄλογοι οἱ χυμικοὶ λέγοιεν ἂν) ἀναγκαῖον εἰσάγει τοῦ ἡμετέρου βίου ὅρον, ὃς δὲ ὅμως ἰητρικῇ τέχνῃ χρονίως κατέχεσθαι, καὶ συντηρεῖσθαι δύναται.

taque fundamentum est oleosus ille humor, qui humidum radicale nuncupatur, qui cùm semper dissipetur, néque possit quoad idem renovari vel resarciri, (licet multa de auro suo potabili multiloqui, & irrationales jactitent Chymici) necessarium infert vitæ nostræ terminum, quæ tamen ante medicâ diù teneri, conservaríque potest.

ιή. Πέρα τούτου ἐμφύτου πνεύματος, ὅπερ ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ποικίλως πεπήγνυται, τρία ἔτι πλανώμενα καὶ ἀληθεύοντα ὑφίστανται, καὶ ἀπὸ τρίων μερῶν τῶν πρώτων ἐξιόντα.

18. Præter hunc innatum spiritum, qui in unâquâque parte variè fixus est, tres insuper errantes & vagi existunt, à tribus principibus partibus prodeuntes.

ιθ'. Φυσικὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ τὰς φλέβας εἰς τὰ τοῦ σώματος ἄκρα ἐκκεχυμένον· βιωτὸν, ὃ μὲν ἡ καρδία ἀπαύρως διὰ τῶν ἀρτηριῶν προσίησι· ζωτικὸν δὲ ὅπερ ἐν τοῖς τῶν ἐγκεφάλου κοιλίαις γενόμενον, καὶ ἔνθεν διὰ τὸ τῶν νεύρων ἐνδότερον μέρος, ὃ μὲν ὅλον ἐστὶ σπογγῶδες, οὐδὲ διὰ τῶν χιτωνίων διαβαινόμενον, τὰ τῆς αἰσθήσεως καὶ κινήσεως μετέχοντα δροσίζει.

19. Naturalis enim à jecore per venas in corporis extrema diffusus; vitalis, quem cor assiduò per arterias emittit; animalis qui in cerebri ventriculis genitus, huícq; per nervorum interiorem partem, quæ tota spongiosa, non per tunicas profectus, sensûs motûsque compotes irrigat.

Ἐι

20. Nam

κ'. Εἰ γὰρ καὶ ἕκαστα τὰ μέρη τῆς τροφῆς καὶ τῆ ζωῆς, ὑφ' ὅμως τῆ διαθέσεως καὶ κινήσεως δέονται.

20 Nam licet singulæ partes nutritione & vitâ, non tamen sensu & motu indiguerunt.

κά. Φυσικὸν τῷ βιωτῷ, βιωτὸν τῷ ζωικῷ τὴν ὕλην, καὶ ὡσεὶ τροφὴν ἑαυτὸν παρέχει; καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνα ἢ κατ' τὸ εἶδος, ἀλλὰ κατ' τὴν μόνην ὁμωνυμίαν τὴν κατ' συμβεβηκὸς διακείνεσθαι βουλόμεθα.

21 Naturalis vitali, vitalis animali materiam, ac quasi alimentum sese præbet; idcirco non eos specie, sed solâ denominatione accidentariâ distingui volumus.

κβ'. Τῶν τῆς ζωῆς ἐνεργειῶν φασίμη καὶ βεβαία αἰτία ὅτιν ἡ ψυχὴ ἥπερ τὸ σῶμα ἐν ᾧ ὅτι κινεῖ κατ' ἐντελέχειαν, ὐδὲ σωματικῶς.

22. Actionum vitæ stabilis constansque causa est anima quæ corpus suum movet secundùm formam, non corporaliter.

κγ'. Ταύτης δὲ τὸ ὅρον ἀπὸ τῆς Φιλοσόφων παραδεδεμένον ὐκ ἀποδῶμεν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἥδε ἀνδάνει.

23. Ejus definitionem à Philosophis traditam non rejicimus, magis tamen illa placet.

κδ'. Ψυχὴ μὲν ὅτι τὸ στοιχεῖον πρῶτον δυνάμεων, καὶ ἐνεργειῶν πάντων, δηλαδὴ ὅτῳ ὁεισμὸς μάλιστα τοῖς Ἰατροῖς προσήκει, ὁκόταν ἀπὸ τῆς γνωριμωτέρων προέρχεται.

24 Anima est primum principium facultatum, & functionum omnium, utpote maximè Medicis conveniens cùm à notioribus procedat.

κέ. Ἀλλ' ὁκόταν εἰσὶ τρεῖς τῆς ζώντων διαφοραὶ, τρεῖς ἴπως ἔσυνται καὶ ψυχῆς εἴδη, μία μὲν ἔσαι φυσικὴ,

25 Sed cum tres sint viventium differentiæ, tres quoque erunt animæ species; una Naturalis; alte-

φυσικὴ, δευτέρα αἰσθητικὴ, τρίτη δὲ συνιοῦσα καὶ ταύτη ἡ τελευταῖα τῇ δυνάμει ἐν ἑαύτῃ τὰς ἄλλας περιέχει.

ra Sentiens; tertia intelligens, quæ & alias potestate continet.

κϛ'. Ἀπὸ ταύτης δὲ τῆς ψυχῆς οὐσίας πολλαὶ δυνάμεις, διὰ τῶν πράξεων, καὶ διὰ τῶν ὑποκειμένων ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεναι, ἐκχέουσι, οἷσπερ ὡσεὶ διὰ τινὸς ὀργάνου τοῦ κτι συμβεβηκὸς λεγομένου πολλαχῶς ἑαύτην ἐμφαίνουσα, ποικίλα ἐνεργήματα ἐκδίδωσι.

26. Ab ipsius animæ essentiâ multæ facultates, per actus & objecta abinvicem distinctæ, emanant, quibus scilicet tanquam per aliquod instrumentum accidentale multifariàm se exhibens, diversos promit effectus.

κζ'. Ἐκείνας δὲ τὰς δυνάμεις οὐκ εἶναι τῆς ψυχῆς μέρη ἐκ τούτου συλλέγεται, ὅτι δηλαδὴ αὐταὶ ἐνίοτε γηράσκουσι, καὶ ἀπόλλυνται, ἐι καὶ ὁλοτελὴς καὶ περιλοιπὴ ἐστιν ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία.

27. Eas non esse animæ partem ex eo colligitur, quòd ipsæ nonnunquam exolescant, atque pereant, integrâ ac superstite animæ essentiâ.

κη'. Μεταξὺ τῶν ψυχῶν πρώτη ἐστὶ λεγομένη φυσικὴ; ἡ πάντων τῶν ζώντων ἐστὶ κοινὴ, αὐτῇ δὲ ἔνεστι τρία ἐνεργήματα, θρέψις, αὔξησις, καὶ γένεσις.

28. Cæterum animarum ea prima est quæ naturalis dicitur; hæc omniũ viventium communis est, illiq; tria insunt opera, nutritio, accretio, & procreatio.

κθ'. Καὶ τρεῖς εἰσὶ προηγούμεναι δυνάμεις ἐνεργητικαὶ, ὄντως ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεναι θρεπτικὴ, αὐξητικὴ, καὶ γεννητικὴ.

29. Tres præsunt effectrices, facultates, realiter abinvicẽ distinctæ, altrix, auctrix, & procreatrix.

λ'. Τῇ δὲ θρεπτικῇ ἄλλαι τέσσαρες δουλεύουσι ἐφελκτι-

30. Altrici quatuor aliæ ancillantur nim. attractrix, reten-

φελκτικὴ, κατεκτικὴ, πεπτικὴ, καὶ ἐλατικὴ.

retentrix, concoctrix, & expultrix.

λά. Ἁι ἐνεργοῦσι διὰ τῆς κράσεως, ὡσεὶ διὰ τοῦ ὀργάνου ὦ ἐφίστανται, αὐτῶν τῶν δυνάμεων αἱ ἀπὸ τῆς μορφῆς ἐκχύσεις.

31. Operantur autem per temperamentum, tanquam per instrumentum cui præsunt ipsarum facultatū à formâ emanationes.

λβ'. Ἐς δὲ τὸ ἐκείνας τὰς ἐνεργείας ἐνεργεῖν πολλὰ ὑπερετοῦσι μέρη, ὧν τὰ ἐνεργήματα δίττα, ἄλλα μὲν ἴδια, ἄλλα δὲ κοινά.

32. Ad has functiones obeundas plurimæ inserviunt partes, quarum actiones duplices, aliæ propriæ aliæ communes.

λγ'. Διὰ τούτων δὲ ἐνεργημάτων ἐφ' ἃ ἐπιρρέπουσι, τῶν νημάτων, καὶ τῶν τριχωμάτων τρίπτυχον γένος ὑπέλαβον, οἷς μὲν ἐφέλκουσι, κατέχουσι, καὶ ἀποπέμπουσι.

33. His itaque muneribus ad quæ sunt propensæ, staminum seu villorum triplex genus adeptæ sunt, quibus trahunt, retinent, & excernunt.

λδ'. Δυνάμεις αἱ ζωτικαὶ ἄλλαι εἰσὶν αἰσθητικαὶ, ἄλλαι κινητικαὶ, ἄλλαι ἡγεμονικαὶ.

34. Facultates animales aliæ sunt sensificæ, aliæ motrices, aliæ principales.

λέ. Ἡ αἰσθητικὴ δύναμις δίττη, ἡ μὲν ἐξωτέρη, ταύτη τὸ ὑποκείμενον τὸ καθέκαστον· καὶ ἐνδοτέρα ἕσπερ τὸ ὑποκείμενον κοινὸν, ἐκείνην δὲ οἱ φιλοσόφων υἱοὶ λογισμὸν κοινὸν ὀνομάζουσι, εἰς ὃν ὡσεὶ πρὸς τὴν κριτὴν καὶ τῶν αἰσθήσεων ἐξωτέρων τιμητὴν τὰ φαντάσματα φέρεται. λϛ'. Ταύ-

35. Sentiens facultas duplex, externa cujus objectum singulare, interna cujus objectum commune, & quam Philosophi sensum communem dicunt, quòd ad eam tanquam ad judicem & censorem sensum externorum spectra ferantur.

λς'. Ταύτην δὲ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν ἐνδοτέραν ἐφέπεσθαι αἱ ἡγεμονικαὶ δυνάμεις, καὶ πρῶτον ἡ φαντασία ἢ αὐτὰ τὰ φάσματα ἀλλὰ καθαρώτερα συλλαμβάνει· ἡ δὲ σύλληψις φαντασία καλεῖται δι' ἧς ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις διανοητικὴ προάγεται ἐς τὴν τῶν ἰδεῶν σκέψιν· καὶ ταῦτα δὴ πάντα ἐπιλαμβάνει καὶ διαφυλάττει ἡ μνημονευτική.

36. Hanc demùm sentiendi vim interiorem sequuntur principes facultates, & primò imaginatrix, quæ eadem spectra, sed puriora, apprehendit; hæcque conceptio phantasia vocatur, per quam vis animæ intelligens promovetur ad speculandas rerum ideas? hæc denique omnia excipit servatque memoratrix.

λζ'. Πάντων ἐκείνων δυνάμεων ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ἕδρα, ἅπερ ὡς ἐν αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ μέρει εἶναι βουλόμεθα, ὅπως καὶ μικτὰς εἶναι αὐτῶν πράξεις, ὀργανικὰς δηλαδὴ, καὶ ὁμοιωτικὰς, συνεπινοῦμεν.

37. Istarum omnium facultatum cerebrum est sedes, quásque sicuti in eâdem subjecti particulâ existere volumus, sic mixtas earum esse actiones, organicas videlicet, & similares, annuimus.

λή. Δύο ἐστὶ τὰ τῆς ἡμετέρας γενέσεως στοιχεῖα, τὸ σπέρμα, καὶ τὸ τῆς μητρὸς αἷμα.

38. Duo sunt generationis nostræ principia, semen, & sanguis maternus.

λθ'. Τοῦ δὲ σπέρματος δύναμις κοιμωθεῖσα, τῇ θερμότητι, καὶ πυρώσει τῆς ὑστέρας ἰδιότητι ἐγείρεται, καὶ αὐτίκα ἀναῤῥήγνυται πρὸς πρᾶγμα, τῷ μέρει πνευματικῷ ὥσπερ πρώτῳ καὶ ἀμέσῳ στοιχείῳ χρησαμένη.

39. Seminis vis sopita, calore & ingenitâ uteri proprietate suscitatur, ac statim in actum erumpit, parte suâ spirituosâ tanquam primo & immediato principio utens.

μ'. Αἷμα δὲ μητρῷόν ἐστιν ὡσεὶ στοιχεῖον παθητικὸν

40. Sanguis verò matern° est veluti principium passivum

χὸν ἀφ' ἧ ἐκμερφῶνται σαρκικὰ μέρη, καὶ τρέφεται ἔιτε σαρκικὰ, ἔιτε σπερματικά.

passivum à quo efformantur carnosæ partes, & nutriuntur tùm carnosæ, tum spermaticæ.

μά. Αἴτια καὶ ἐνεργητικὰ τὰ σπέρματα εἰσὶν ὄρχεις οἷς πρῶτον καὶ καθ' ἑαυτοὺς δύναμιν σπερματοποιητικὴν ἐνεῖναι συγχωροῦμεν, πῆς δ' ἀγγείοις σπερματικοῖς δευτέρως.

41. Efficientes & auctores seminis sunt testes, quibus solis primò & per se vim seminificam concedimus, vasis verò spermaticis secundariò.

μβ. Καὶ ἀδαμῶς ἀκολουθητέον τοὺς ἔιποντας αὐτὸ τοῦτο ἀπὸ ὅλων ἀλλων μερῶν ἀποῤῥεῖν, ἐὰν μὴ περὶ ὅλων πνευμάτων αὐτῶ τῶ σπέρματι συνιῆς ἃ δὴ ὅλον τὸ σῶμα πλανώμενα, καὶ διὰ τὰς ἀρτηρίας σπερματικὰς ἀναφερόμενα, μερῶν ἑκάστων ἰδέαν ἐν ἑαυτοῖς περιέχουσι.

42. Nec sequendi qui ab aliis partibus illud emanare autumant, nisi fortè de ejus spiritibus intelligatur, qui per universum corpus oberrantes, & per arterias spermaticas delati, singularem partium ideam in se retinent.

μγ'. Ὁκόταν δὲ ἔμψυχον αὐτὸ καλεῖ ὁ Ἱπποκράτης τοῦτο περὶ τ' ψυχῆς τῆ δυνάμει συνιέναι δεῖν οἰόμεθα.

43. Cùm illud *animatum* vocat Hippocrates, de animâ in potentia intelligendum esse censemus.

Τὸ τῶ ἰατεικῶ σώματος μέρος δεύτερον.

Τὰ ἐν τῆ Ὑγιεινῆς.

α'. Ἡ Ὑγίεια, καὶ ἡ νόσος εἰ καὶ εἰσὶν ἀναντία, οὐ μὴν ὅμως ἀμέσως κεῖνται, ὥσπερ ἠγεῖτο ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτε οὐδετέραν τινὰ διάθεσιν ἀνὰ μέσον θεῖναι ἀναγκαῖον ἦ, ἢ ἴσως ὑγίειαν καὶ νόσον ἀναβλέψαι.

1. SAnitas, & morbus licèt sint contraria, non tamen medio carent ut existimavit Arist. cùm neutra quædam dispositio intermedia sit necessariò collocanda, quæ tam sanitatem quam morbum respiciat.

β'. Ἔστι δὲ ὑγίεια φυσικὴ διάθεσις πρώτως καθ' ἑαυτὴν τὰς ἐνεργείας τελειοῦσα, ὅπερ ἐν τῆ τῶν μερῶν ὁμοιωτικῶν ὁπῆκεῖ κράσει, καὶ τῆ ὀργανικῶν προσηκούσῃ ἁρμῆ, καὶ ἀμφοτέρων νομίμῃ ἑνιώσῃ κεῖται.

2. Est autem sanitas naturalis affectio seu dispositio primò & per se actiones perficiens, quæ in partium similarium commoderato temperamento, organicarum aptâ compositione, utrarumque legitimâ unione consistit.

γ'. Ταύτην δὲ διαλήρεσιν ὁ ἀὴρ, βρῶμα πότος ὕπνος, ἀγρυπνία, κίνεσις, ἀνάπαυλα, καὶ τὰ τῶ θυμῶ πάθήματα, ἐκκεινόμενα καὶ ἐπεχόμενα.

3. Eandem conservant aer, cibus, potus, somnus, vigilia, motus, quies, perturbationes animi, excreta & retenta.

δ'. Χρήματα δὲ ἃ φυσικὰ λέγεται ὅτι τὴν ἡμετέραν φύσιν ὡς τὰ φυσικὰ συναρ-

4 Res nonnaturales dicuntur cùm naturam nostram ut naturales minimè con-

συναρμόζουσι, ἀλλ' εἰσὶ σύμμικτα καὶ ἀδιάφορα, καὶ τῷ καλῶς χρησαμένῳ ἀγαθὰ, τῷ κακῶς κακὰ, ὅμως δὲ πάνυ ἀναγκαῖα.

constituant, sed sint promiscuæ & indifferentes, benè utenti bonæ, malè utenti malæ, prorsùs tamen necessariæ.

ε'. Ὁκόταν δὲ ἡ ὑγίεια ἔχει τὸ πλάτος, ταύτης βελτίονος καὶ μονιμοτέρας λάχοιεν ἂν οἱ πλησίον ἐς τὴν συμμετρίαν, καὶ εὐκρασίαν προσχορεῦντες.

5. Cum sanitas latitudinem habeat, hanc meliorem & tutiorem nacti erunt, qui magis ad proportionem, & bonam temperiem accedent.

ϛ'. Ὅθεν τῆς ὑγιεινῆς δύο μέρη εἰκότως καθίστανται, κατορθωτικὴ μία, ἡ τῶν ἐναντιῶν μετρίᾳ χρήσει, τὴν φυσικὴν τῶν μερῶν δυσκρασίαν κατορθοῦται· φυλακτικὴ δὲ ἡ τοῖς ὁμοιοῖς τὴν ταύτην εὐκρασίαν (οἱάπερ ἦ) περιέχει.

5. Unde hygieinæ duæ partes ritè constitutæ, Correctrix una, quæ contrariorum moderato usu, naturalem intemperiem partium emendat; Servatrix alia quæ similibus eandem (qualiscúnque sit) retinet.

ζ'. Ἐν τῷ δὲ τοῦτο ἐνεργεῖν τὰ προτεῖα φέρει ὁ ἀὴρ, ὃς καθαρὸς εἰή ἂν, καὶ εἰλικρινὴς, οὐδὲ μίαν πνοὴν λοιμώδη πνέων, καὶ ὑγιαίνουσιν ἀνέμοις διαπνεόιτο.

7. Id agendo primum sibi vindicat locum Aer, qui purus sit & clarus, nullam pestilentem auram spiret, salubribusque ventis perfletur.

η'. Ὕψηλοι τῶν τόπων ὑγιεινότεροι τῶν ταπεινῶν καὶ πεδιάδων· βλαβερώτεροι δὲ οἱ ἡλώδεις.

8. Excelsa loca sunt salubriora profundis & campestribus: nocentissima sunt palustria.

θ'. Ὁ δὲ ἀὴρ μίαν ἢ δύο ποιότητας ἔχων, τοῖς ἀκράτοις καὶ τοῖς ἐναντίαν ποιότητα ἔχουσι ἰάσιμος ἔσται

9 Aer demùm qui unâ vel duabus qualitatibus affectus est, intemperatis & contrariâ qualitate prædi-

ἔσαι, τῇ δὲ τέχνῃ κατορθωτέον ὅπου χρεία ἔσαι, καὶ μάλιστα ὅταν νοσημάτων αἴτια γίνεται.

tis, salutaris erit, arte verò corrigendus, ubi opus fuerit, sed præsertim cùm morborum popularium fit causa.

ι. Τριπλῆς οὐσίας ἡμετέρας ἀδιάλειπτον ῥοὴν, τριπλῷ τῆς τροφῆς γένει ἀναναύεται, πνευματικῆς πνευματικῷ, ὑγρᾶς ὑγρῷ, στερεᾶς στερεῷ· τοῦτο παρέχουσιν ἀὴρ, πότος, καὶ βρῶμα.

10. Triplicis substantiæ nostræ perpetuus fluor, triplici alimentorum genere, spirituosæ spirituoso, humidæ humido, solidæ solido, reparatur: id præstant aer, potus, ac cibus.

ια. Εἰσὶ δὲ ἡμῖν εἰθισμένοι πότοι ὕδωρ, καὶ οἶνον, ὧν ἡ ἀγαθότης τῷ χρώματι, ὀσμῇ, καὶ τῇ γεύσει μάλιστα διαπάνεται.

11. Sunt autem nobis soliti potus aqua, & vinum, quorum bonitas colore, odore, & sapore præcipuè deprehenditur.

ιβ'. Τὸ ὕδωρ ὑετῶδες τοῖς ἑτέροις περίεσθαι, ἀλλὰ δὲ ὅλου καὶ τὰ ποικίλα τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη ἀλλάττεται, βέλτιον ἔσεσθαι τῷ κρεναίῳ χεῖσθαι ὅπου ἡ κρήνη ἀπὸ ἕω ἀνατολῶν ἐκρέοιτο, καὶ ὁμοῦ τῇ κινήσει, ἣ ἡλιώσῃ, καὶ μακρᾷ ἐν αἰεὶ μονῇ ἔμφυτον ψύχος ἀποβάλλοιτο.

12. Aqua pluvia cæteris præfertur, sed cùm pro diversis anni partibus varietur, satius erit uti fontanâ cujus fons ad orientem erumpat, quæque motu, insolatu, ac longâ in aere morâ nativum frigus amiserit.

ιγ'. Φευκτέον δὲ τὰ ὕδατα ἅπερ διὰ τὰς φλέβας θειώδεις, ἀσφαλτώδεις, καὶ μολυβδίνας σωλῆνας ἀναφέρονται.

13. Fugiendæ quæ per venas sulphureas, bituminosas, metallicas, ac plumbeos tubos feruntur.

ιδ'. Τέλος

14. Hanc

ιδ'. Τούτου κρημανίου ἕπεται ὕδωρ τὸ ποτάμιον· ἔπειτα τὸ φρεαταῖον, ὃ διὰ τὸ βάρος οὐκ ἀποδοκιμάζεται.

14. Hanc fontanam sequitur fluvialis: postea putealis, quæ ob gravitatem non probatur.

ιε'. Ὁ οἶνος διὰ πάσας τὰς ἡλικίας ἄριστός ἐστιν ὡς λεπτομερὴς (φησὶν ὁ Γαληνὸς·) οἰνώδης καρηβαρικὸς ἐστι, καὶ βλάπτει μάλιστα τοὺς χολώδεις, καὶ ἐκείνους οἷς μὴν ἔνεστι τὸ θερμὸν ἧπαρ, καὶ κεφαλὴ ἀσθενὴς, καὶ τὰ νεῦρα ἀβέβαια· συμφέρειν ὅμως δυνήσεται τοῖς ψυχροῖς, φλεγματικοῖς, καὶ οἷς ὁ στόμαχος ἐστὶν ἄῤῥωστος.

15. Vinum per omnes ætates hoc optimum quod tenue inquit Gal. vinosum caput gravat, nocetque potissimùm biliosis, & quibus inest jecur calidum, caput imbecillum, nerviq; infirmi; conferre tamen poterit frigidis, phlegmaticis, ac quibus ventriculus est infirmior.

ιϛ'. Τροφαὶ εὐχυμικαὶ εἶναι ὠφείλουσι· τῶν ὀρνίθων τὰ κρέα τῷ τῶν τετραπόδων κρέατι προτίθεσθαι προσήκει, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νεοτέρων τοῖς τῶν πρεσβυτέρων προκριτέα; (ἐν τοῖς δὲ ἰχθύσι ἀνόμοιός ἐστιν ὁ λόγος.

16. Cibi euchymi esse debent: avium carnes carni quadrupedum, sicuti juniorum animalium seniorum præferendæ (in piscibus tamen dispar ratio)

ιζ'. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῷ ἀέρι ζώντων ἢ τῶν οἴκοι τρεφομένων τὸ κρέας ἐστὶ βελτίον.

17. Eorum etiam quæ in aere libero vivunt, quàm quæ domi educantur, caro melior habenda.

ιη'. Οἱ ἄρτοι ὦσιν ἐκ τῶν τῶν σιτόδων γένους καθαρώτατοι, καὶ εὔπηκτοι καὶ εὔπεπτοι· φευκτέον ἀεὶ τὰ φλεγματώδεα τοῖς φλεγματικοῖς, τὰ χολώδεα τοῖς χολουμένοις, μελαγχοκικὰ τοῖς μελαγχολικοῖς.

18. Panes sint ex frumentaceorum genere purissimi, probèq; confecti ac cocti: vitanda semper pituitosa à pituitosis, biliosa à biliosis, melancholica, à melancholicis.

ιθ'. Ἐν δὲ τῇ τῶν τροφίμων τάξει ὀλίγως ὠφελήσει, ἐὰν ἔυπεπτα συμπέπτοις, ὑγρὰ ξηροῖς, λεῖα συμπικροῖς προβάλλοιντο· ἀπὸ τ ἐδωδῆς μᾶλλον ἢ ἀπὸ τῦ πότυ ἀρχλέον.

19. In alimentorum ruſsùs ordine non parum proderit ſi benè cocta malè coctis, humida ſiccis, lubricantia aſtringentibus præmittantur; prius verò à cibo quam à potu incipiendo.

κ'. Μέγιστον δὲ ἀεὶ τῆς ὑγιείας σημεῖον ἔσται ἐὰν ὕπως ἡ τῆς κοιλίας φύσις ἐν τῷ πέπτειν καὶ ἀναδιδόναι καὶ ὀρέγεσθαι ὥστε ταῦτα τρία καλῶς συναρμόζεσθαι κένωσιν, ἄυξησιν, καὶ τ τ ἀυξήσεως ἄνεσιν.

20. Maximum ſemper ſanitatis erit indicium, ſi ita comparata ſit alvi natura in coquendo, diſtribuendo, & appetendo, ut hæc tria benè reſpondeant, vacuatio, augmentum, & augmenti ſenſus.

κά. Ὕπνος ὃ μόνον ἀπὸ τ τῶν τροφίμων ἀθμίδος γίγνεται, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ καὶ τῇ τ ψυχῆς δυνάμει, τῶν πνευμάτων καὶ τῶν δυνάμεων ἀποβλειαν ἀκεσμένη.

21. Somnus non à ſolâ evaporatione alimenti fit, ut ait Ariſtoteles, ſed & à vi animæ, ſpirituum, & virium jacturam reſarcientis.

κβ'. Ἔστι δὲ ὕπνος πάντων τῶν ζωικῶν δυνάμεων, μάλιστα δὲ αἰσθήσεων, ἀνάπαυσις· ἐνεργείαι δ᾽ ὅμως φυσικαὶ βελτίον γίγνονται, τῷ θερμῷ δηλαδὴ ἐς τὰ ἔνδερα ἀναδρεχομένῳ.

22. Eſt autem ſomnus omnium animalium functionum, præſertim ſenſuum, ceſſatio; functiones tamen naturales meliùs fiunt, calore ſcilicet in viſcera recurrente.

κγ'. Οὗτος ὕπνος πάντα τὰ ῥεύματα ἐπέχει, πλὴν τῦ μόνυ ἱδρῶτος ὃν μᾶλλον προκαλεῖ.

23. Hic ſomnus omnes fluxiones ſiſtit, excepto ſolo ſudore quem magis provocat.

κδ'. Ἀγαθὸς

24. Bonus

κδ'. Ἀγαθὸς οὗτος ἔσται ἐς ὃν τερπνότης, ἀναθυμιάσεις, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἥσυχον, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου εὐκρασία προσπελάσει, καὶ ὡς μὲν τὸ εὐδιέγερτον ἕξει (τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἀπὸ τοῦ κάρου διαφέρει, ἐν ᾧ μὲν δυσδιέγερτον.)

24. Bonus ille erit ad quem cuavitas, exhalationes, tranquilitas animi, ac ipsius cerebri temperies accedent, quique alacritatem habebit, sic enim à sopore discrepat, in quo stupor.

κε. Μέτριος δὲ εἶναι ὠφείλει, μηκίων δὲ τοῖς πρεσβύσι, καὶ τοῖς νηπίοις, χολώδεσι, ἰσχνοῖς καὶ κατασκελετευομένοις συγχωρητέος· ἐλάττων δὲ τοῖς φλεγματικοῖς, καὶ παχυμερεστέροις.

25. Moderatus esse debet; longior senibus, pueris, biliosis, gracilibus ac extenuatis concedendus; minor pituitosis & obesis.

κϛ'. Μεσημέριος δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς τροφῆς φευκτέος, ἐὰν μὴ τοῖς πρεσβύσιν αὐτοῖς, τοῖς νηπίοις, καὶ τοῖς νοσέουσιν, οἳ μακροῖς ἀλύονται ἀγρυπνίαις· (καὶ οὕτως εἰθισμένοις.)

26. Meridianus, præsertim à cibo, fugiendus, nisi senibus iisdem, pueris, ac ægrotantibus qui longis vexantur vigiliis: sic fortè consuetis.

κζ'. Ἐν τῇ τῶν φλεγμάνσεων καὶ παροξυσμῶν ἀρχῇ βλάπτει.

27. In inflammationum ac paroxysmorũ principio nocet.

κη. Ὁ μέγιστος φύλαξ τῆς ὑγιείας ἐστὶν ἡ ἄσκησις· ὅστις δὲ τὴν ὑγίειαν φεύγειν βούλοιτο τὴν ἄσκησιν φεύγοιτο ἄν, ὡς φησὶν Ἀυικέννας, ταύτῃ γὰρ πᾶσαι αἰσθήσεις ἐῤῥωμενέστεραι γίνονται, πνεύματα δὲ προθυμώτερα, καὶ πᾶσαι εἴτε τῆς ψυχῆς, εἴτε

28. Maximus sanitatis custos est exercitium: qui sanitatem vult fugere exercitium fugiat, inquit Avicenna enim omnes sensus fiunt vegetiores, spiritus alacriores, omnesque tam animæ quam naturæ functio-

ἔιτε τῆς φύσεως ἐνεργείαι, βελτίον ἔνθεν ἐνεργοῦνται.

nes meliùs exindè obeuntur.

κθ'. Ἡ τῆς σμικρᾶς σφαίρας παιδία, τῇ ἡμετέρῃ σφαίρᾳ ὁμοιοτάτη, μάλιστα ἀπὸ τοῦ Γαληνοῦ ἐπαινεῖται, καὶ ταῖς ἄλλαις ἀντιτίθεται, ὅτι πάντα τὰ τοῦ σώματος μέρη ἐξ ἴσου ἀσκεῖ.

29. Lusus parvæ sphæræ, nostro palmario persimilis, maximè à Gal. laudatur, cæterisque præfertur, cùm omnes corporis partes ex æquo exerceat.

λ'. πᾶσα δὲ ἄσκησις πρὸ τοῦ σίτου ὀφελιμωτέρα ἔσται, καὶ μετὰ τὸ τελειοῦσθαι τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν πέψιν, καὶ ἀποκατατιθεμένων τῶν τῆς κοιλίας, καὶ τῆς κύστεως διαχωρημάτων.

30. Omne exercitium ante cibum utilius erit, peractaq; primâ ac secundâ coctione, depositisque priùs alui, ac vesicæ excrementis.

λα'. Καὶ τότε ἀναπαυστέον ὅτε τὸ σῶμα καμεῖν, ὑδροῦν, καὶ ἀλγεῖν ἀρχῇ, λογιστέον δὲ τὶ καὶ περὶ τῆς κράσεως.

31. Tum desistendum erit dùm corpus lassari, sudare, & dolere incœperit, habendo rationem temperamenti.

λβ'. Ὅσοι δὲ ἀσκεῖσθαι οὐ δυνήσονται, τούτοις τρίψις τῆς ἀσκήσεως δίκην ἔσεται.

32. Qui exerceri non poterunt, his frictio exercitationis loco supplebit.

λγ'. Τοῦτο τὸ πρῶτον οἱ ἐκ τῆς στοᾶς ἀπὸ τοῦ σόφου αἰτοῦντο, ἵνα ἦ ἀπαθὴς, ἀλλὰ ταύτης τῆς ἀπαθείας ἀδυνάτου δοκούσης, ἅμα τοῖς περιπατετικοῖς μετριοπάθειαν αἰνούμεθα; καὶ τοῖς φλεγματικοῖς ἡ χολὴ ἐνίοτε χρη-

33. Hoc primùm à Stoicis in sapiente petebatur, ut esse absque perturbationibus, sed cùm videatur impossibilis illa perturbationum vacuitas, cum Peripateticis affectuum mediocritatem laudamus: nam &

χρησίμη, καὶ πᾶσιν ἡ μελαία χαρᾶ.

& ira pituitosis aliquando utilis, omnibusque moderatum gaudium.

λδ'. Λυσιτελήσει δὲ τῇ ὑγείᾳ ὡς τὰ πλεῖστα τὸ σῶμα τοῖς ἀποχωρήμασι βαρὺ ἀποφορτίζειν.

34. Proderit sanitati plurimùm corpus excrementis gravatum exonerare.

λε'. Εἰσὶ δὲ ἀποχωρήματά τινα εὐήθη, ἃ μόνῃ τῇ ποσότητι μόνον τοιαῦτα λέγεται, ὥσπερ τὸ σπέρμα (ἡ μελαία γένοιτο ἔκκρισις κατὰ τὸν τῆς κράσεως λόγον, καὶ γὰρ καὶ οἱ μελαγχολικοὶ, καὶ οἱ χολώδεις μᾶλλον τῷ ἀφροδισιασμῷ βλάπτονται ἢ αἱματώδεις καὶ φλεγματικοὶ) καὶ τὸ καταμήνιον αἷμα (ᾧ κατὰ τοὺς εἰθισμένους χρόνους ὠφέλιμος γίνεσθαι ῥοὴ, ἄλλως ἐκκριτέα.)

35. Suntque excrementa quædã benigna, quæ quantitate solùm talia dicuntur, ut semen (cujus moderata fiat excretio temperamenti rationem habendo, nam melancholici, & biliosi magis venere læduntur quàm sanguinei & pituitosi;) atque sanguis menstruus (cujus solitis temporibus debet fieri fluor, alioquin provocandus.)

λς'. Ἄλλα δὲ ἀποχωρήματα ἁμαρτάνουσι τῇ ποσότητι, καὶ τῇ ποιότητι, ταῦτα δὲ ὅσα εἴτε καθ' ὅλα, εἴτε καθ' ἕκαστα, ὧν ἡ ἐκκένωσις βραδυτέρα τῇ τέχνῃ καταπειρατέα; εἰς ταύτην δὲ χρῆσιν ἀποτεταγμένα ὅσα φάρμακα ἀ ὑγιεινα ἐπαινεῖ Γαληνὸς ἥπια καὶ εὐηθέστερα.

36. Alia excrementa peccant quantitate, & qualitate, quæ sunt universalia, vel particularia, quorum evacuatio immorata arte sollicitanda; huic usui dicata sunt medicamenta quæ salubria commendat Gal. blanda ac leniora.

λζ'. Ἐν πᾶσι δὲ τοῦτο τὸ τοῦ Ἱπποκράτους εἰρὴν ἀπόφασμα διαφυλάττοιτο, πόνος, πότος, σίτος, ὕπνος ἀφροδίτη, μέτρια πάντα.

37. In omnibus hoc sanctum servetur Hipocratis edictum, labor, cibus, potus, somnus, venus, omnia mediocria.

Τὸ τοῦ 'Ιατρικοῦ σώματως μέρος τρίτον.

Τὰ ἐκ τῆς Παθολογίας.

α'. ΠΑνοτίουν τῷ σώματι ἐμπίπτει ἔιτε νόσος ἐστὶν, ἔιτε νοσήματος αἰτία, ἔιτε σύμπτωμα.

1 QUidquid corpori contra naturam incidit, aut est morbus, aut morbi causa, aut symptoma.

β'. 'Αλλα' ὁμόταν πᾶσα τοῦ ἡμετέρου σώματος οὐσία εἰς ἰσχοντα, ἰσχόμενα, καὶ ὁρμῶντα διαιρεῖται, ὅπερ ἐν τοῖς συνεχομένοις, τῆς νόσου αἰτία ἔσεται· ἐν τοῖς μέρεσι νόσος· ἐν ταῖς ἐνεργείαις σύμπτωμα.

2. Sed quoniam tota corporis nostri substantia in contenta, continentia, & impetum sacientia dividitur, quod in contentis, morbi causa erit; in partibus, morbus; in functionibus, symptoma.

γ'. Ἔστιν οὖν ἡ νόσος, διάθεσις εἴτε πάθος, κατὰ τῆς φύσεως πρώτως καὶ δι' ἑαύτης τάς πράξεις βλάπτουσα, ταύτης γὰρ ὕπαρξις, καὶ τὸ εἶναι ἐν τῇ τοῦ βλάπτοντος ὑπερβολῇ κεῖται.

3. Est itaque morbus, affectus contra naturam primò & per se actiones lædens; hujus enim existentia, & essentia in excessu rei noxiæ consistit.

δ'. Τοῦ δὲ πάθους ὄνομα οὐχ' ἁπλῇ καὶ λεπτογνώμονι ἐπισημασίᾳ ᾗπερ οἱ περὶ τὸν 'Αριστοτελέα χρῶνται λαμβάνεσθαι βουλόμεθα, ἀλλὰ πλατεία καὶ πολυμόρφῳ δυνάμει ὥσπερ μὲν διάθεσιν ἅμα καὶ ἕξιν περιέχει.

4. Affectûs nomen non præcisâ, argutâque significatione quam Arist. usurpavit sumi volumus, sed amplâ ac multiplici potestate, prout videl. dispositionem simul, & habitum includit.

ε. Καὶ

5 Nam

ε'. Καὶ γὰρ αἱ νόσοι τινὲς εἰσὶ σχετικαὶ, ἄλλαι δὲ ἑκτικαὶ, ἐκεῖναι μὲν τῶν ἀφαιρέτων συμβεβηκότων προσήκουσαι, ταῦται δὲ τῶν ἀναφαιρέτων.

5. Nam morbi quidam ſunt ſchetici, alii hectici; illi ad ſeparabilia accidentia, ipſi ad inſeparabilia pertinentes.

ϛ'. Τὰ πρῶτα καὶ ὕψιστα τῆς νόσου γένη τρία ἐστὶ, παρόμοιον, ὅπερ τὴν τοῦ μέρους εὐκρασίαν φυσικήν τε κατάστασιν ἀναστρέφει· ὀργανικὸν ὁ τὴν τῶν ὀργάνου λόγον καὶ συμμετρίαν ἀνακλᾶται· καὶ κοινὸν ὅπερ ἀμφοτέρῳ συμβαίνει, καὶ συνεχείας λύσις λέγεσθαι, εἴωθε διὰ τὴν τοῦ συνεχοῦς λύσιν.

6. Prima ſummaque morbi genera tria ſunt, Similaris qui partis ſimilaris bonam temperiem, naturalemque conſtitutionem pervertit; organicus qui inſtrumenti rationem & integritatem infringit; communis qui utrique accidit, quique ſolutio continui, propter continui ſolutionem ſic dici conſuevit.

ζ'. Ἀλλὰ εἰ καὶ πᾶσαι νόσοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου μορφικοῦ κατέχονται, ἐν τούτῳ ὅμως μάλιστα διαφέρουσι, ὅτι αἱ ἰάσιμοι τοὺς τέσσαρα διατρέχουσι χρόνους, τὴν ἀρχὴν, τὴν αὔξησιν, τὴν στάσιν, καὶ τὴν ἀπόκλισιν· θανάσιμοι οὐδαμῶς, καὶ γὰρ ἐν τελείᾳ ἀποκλίσει, καὶ ἰδίῳ τῆς νόσου λόγῳ οὐδένα πόποτε ἀπόλλυσθαι φησὶν ὁ Γαληνὸς.

7. Sed quamvis omnes morbi ſub eâdem ratione formali teneantur, in hoc tamen maximè diſcrepant, quòd ſalubres quatuor percurrant tempora, principium, augmentum, ſtatum, & declinationem; lethales verò minimè: nam in perfectâ declinatione propriâque morbi ratione; nullum unquam periiſſe affirmat Galenus.

η'. Οὗτοι δὲ οἱ χρόνοι ἐξ οὐδενὸς ἄλλου σημείου ἢ ἐκ τῆς πέψεως διαγινώσκεσθαι δύνανται (τοῦτο δὲ ἐκ τῶν διαχωρημάτων διανοεῖται.

8. Hæc tempora nullo ex alio quam ex cruditate coctionis indicio, quod excrementis deprehenditur, congnoſci poſſunt.

θ'. Παρο-

θ'. Παρομοίων μερῶν νόσοι ἐκ ποικίλης ἀκρασίας προέρχονται, ἢ εἴτε ἁπλῆ, εἴτε συνθέτη, κατ' ἴδιαν κράσεων διαφορὰν· ἢ ἔπειτα ψιλὴ καὶ ἄϋλος, ἢ μετὰ τοῦ τῆς ὕλης ῥύσεως.

9. Similarium partium morbi ex diversâ intemperie proficiscuntur, quæ vel simplex, vel composita pro temperamentorum differentiâ: vel rursus et nuda & immaterialis, vel cum materiæ affluxu.

ι'. Ταύτας οὖν πάσας εἰς ἑκκαίδεκα ἀναλόμεθα, καὶ ἀβασανίστως ἐκείνας ἃς μὴ ἐποίησεν Φερνέλιος τῆς ὕλης, καὶ τῆς μορφῆς ἀναδεχόμεθα· ὅ γὰρ ὕλην, καὶ μορφὴν, καὶ κρᾶσιν (ὡς διαλογίζεσθαι) ἀπ' ἀλλήλων διακεῖνεσθαι βουλόμεθα.

10. Hos itaque omnes ad sexdecim reducimus, nec illos quos excogitavit Fernel. materiæ, & formæ admittimus; non enim materiam, formam, & temperamentum (ut contendit) abinvicem sejungi volumus.

ια'. Αἱ τῶν μέρει ὀργανικῷ νόσοι ἐμπίπτοντες τέσσαρα πάντως ἐκδέχονται διαφορὰς, ὅλαδὴ συμμορφώσεως, μεγαλότητος, ἀριθμοῦ, καὶ θέσεως.

11. Qui parti organicæ morbi incidunt quatuor omninò adiscunt differentias, scilicet conformationis, magnitudinis, numeri & situs.

ιβ'. Ἀμφοτέροις δὲ κοινή ἐστιν ἡ τοῦ συνεχοῦς λύσις, ἢ κατὰ τὴν τῶν ἐνάντιων μερῶν παχόντων διαφορὰν, ποικίλα ὑποτλαμβάνει ὀνόματα.

12. Utrisque communis est solutio continui, quæ pro particularium affectarum partium differentiâ diversa quoque sibi vindicat nomina.

ιγ'. Πᾶν ὃ ἐφεξῆς πάθος κατὰ φύσεως γίνεται ἢ πλέον ἢ τέττον, ἢ ἁπλῆ, κατὰ τὴν ἰδιοπάθειαν, καὶ τὴν συμπάθειαν.

13. Omnis præter contra naturam morbus duobus fit modis, per propriùm affectum; & per consensum.

ιδ'. Γί-

14. Spe-

ιδ'. Γίγνεται δὲ ἔτι ἡ ἰδιοπάθεια διχῶς, εἴτε κατὰ προστοπάθειαν, εἴτε κατὰ δευτεροπάθειαν ἣν εἰσφέρει μετάστασις ἡ δίπτη ἐστὶ, κριτικὴ μία καὶ ὑγιεινὴ· ταύτῃ γὰρ ἡ ὕλη νοσοποιὸς μετοικεῖ ἔσοθεν ἔξω, ἄνωθεν κάτω, εἴτε ἀπὸ μέρους ἐξόχου εἰς μέρος ἄσημον, καὶ διαδοχὴ λέγεται· ἑτέρα δὲ συμπτωματικὴ ἡ μετάστασις καλεῖται.

14. Specialis affectus iterùm fit dupliciter, vel per primarium, vel per secundarium affectum quem affert variatio quæ duplex habetur, una judicatoria quæ salutaris; hâc enim materia morbifica migrat intùs foras, supernè deorsùm, vel à parte nobili ad ignobilem, & transmissio appellatur: altera accidentaria & transmutatio dicitur.

ιε. Συμπάθεια ἴσως δίπτη, κατὰ τὴν ἁπλῆν κοινωνίαν, τῇ τοῦ γένους ὁμοιότητι, τῇ τῆς ἐνεργείας συζυγίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἀγγείων ἑταιρίᾳ· ἢ κατὰ τὴν ἐπιγένεσιν, καὶ αἰτίας νοσοποιοῦ ἀπογονὴν, ἡ ἀεὶ κακὴ νομιστέα.

15. Consensus etiam duplex, per simplicem communicationem, generis similitudine, operis societate, & vasorum sodalitio; aut per supragenerationem, causæque morbificæ propagationem, quæ semper mala existimanda.

ιϛ'. Πᾶσα δὲ αἰτία ἐνεργητικὴ τῆς νόσου ἐξωτέρα ἐστὶν, ἢ ἐνδοτέρα, ἐκείνη μὲν δήλη καὶ προκαταρτικὴ καλεῖται, ἡ δὲ, ὡς ἀπὸ τοῦ Κέλσου οὐκ ἀτόπως, ἀποκεκρυμμένη, ὅτι ἀφ' ἡμῶν προέρχεται, καὶ ἐν ἡμῖν λαμβάναι.

16. Efficiens omnis causa morbi externa est, vel interna, illa evidens & præcedens vocatur; ipsa (ut à Celso non malè) abdita, quòd à nobis ipsis procedat, ac in nobis delitescat.

ιζ'. Ἡ δὲ διαιρεῖται εἰς προηγουμένην, καὶ συνέχουσα· συνέχουσα ἡ ἐν τῷ σώματι κειμένη, τῷ νοσήματι ἔγγιστα

17. Hæc dividitur in antecedentem, & continentem; continens quæ in corpore sita, morbo proximè &

μενα καὶ ἀμέσως προσκολλᾶται προηγουμένη ἡ ἐν τῷ σώματι πρώτερα τῆς συνεχούσης αὐτὴν πιέζει καὶ κινεῖ.

& immediatè adhæreſcit, antecedens quæ in corpore prior continente hanc eſficit & movet.

ιή. Ἀλλὰ μὴν ὄντων ἄλλων νοσημάτων παρεμφοίων, ἄλλων δὲ ὀργανικῶν, ἄλλων δὲ κοινῶν, ἑκάστοις ἑκάστοις καὶ ἰδίαι ἐνέσπασαι αἱ αἰτίαι.

18. Aſt cum alii ſint morbi ſimilares, alii organici, aliique communes, ſingulis ſingulæ & peculiares inerunt ſuæ cauſæ.

ιθ'. Μάλιστα δὲ πυκναὶ ἐκεῖναι εἰσὶν ἀφ' ὧν αἱ νόσοι θερμαὶ ἀποβαίνουσαι· αὐταὶ δὲ πέντε καθίστανται, σηλαδὴ κίνησις, σῆψις, γειτνίασις τοῦ θέρμου, πυκνώσις, σῖτος πότοσι θερμότεροι, ὅθεν ποικίλαι τῆς πυρετῆς διαφοραὶ, ἐκζέουσι.

19. Maximè omnium frequentes illæ ſunt à quibus morbi calidi emanant, hæ quinque ſtatuuntur, nimirum motus, putredo, vicinia rei calidæ, conſtipatio, cibus potuſue calidior, unde variæ febrium differentiæ ſcaturiunt.

κ'. Οὐδεμία δὲ τέλων τῆς αἰτιῶν ἐνεργεῖν δυνήσεται ἐὰν μὴ συμφωνέοιτο ἡ τοῦ σώματος παρασκευὴ, καὶ ἡ τῆς χυμῶν κατάστασις.

20. Nulla tamen harum cauſarum agere poterit niſi conſentiat corporis præparatio, ac humorum conſtitutio.

κά. Πυρετὸς οὖν καθ' ἐξοχὴν δείζεται θερμότης παρὰ τὴν φύσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐναπομένη, καὶ ἀφ' ἐκείνης εἰς πάντα τὰ τοῦ σώματος μέρη ἐκχεομένη πρότως καὶ δι' ἑαυτῆς τὴν ἐνέργειαν βλάπτουσα.

21. Febris ergo per excellentiam definitur calor præter naturam in corde accenſus, & ab eo in omnes corporis partes diffuſus primò & per ſe actionem lædens.

κβ'. Πάν-

22. Om-

κβ'. Πάντων μὴν πυρετῶν ἡ οὐσία ἀπὸ τοῦ τῆ θερμότητι παρὰ φύσιν γένους λαμβάνεται, ἡ δὲ διαφορὰ ἀφ' οὗ ἡ θερμότης ἔξωτέρα ἢ μείζων ἢ ἐλάττων τινὶ ὑποκειμένῳ ἐνεῖναι λέγεται, εἴτε ἀπὸ τῆς ὕλης ἐν ᾗ τοιοῦτο τὸ θερμὸν συνάπτεται, ἢ ἀπὸ τῆς τούτου θερμῆ κινήσεως.

22. Omnium febrium essentia à genere caloris præter naturam petitur, differentia verò ab eo quo calor extraneus major aut minor alicui subiecto inesse dicitur, sive etiam à materiâ in quâ ille calor accenditur, aut à motu ejusdem caloris.

κγ'. Οἱ ἰατροὶ μάλιστα τὰς διαφορὰς περιέχουσι ἅπερ ἀπὸ τῆς ὕλης ἢ συμβαίνουσι πυρετοὶ λαμβάνονται, πνευμάτων φλεγμῆς, χυμῶν, καὶ στερεῶν μερῶν, ὅθεν ταῦτα τὰ τρία γένη πυρετῶν ἀναφύονται, ἐφήμερος, χυμώδης, καὶ ἕκτικός.

23. Medici eas complectuntur præcipuè differentias quæ à materiâ cui inhærent febres, desumuntur, spiritibus scil. humoribus, & partibus solidis, undè hæc tria consurgunt febrium genera, Diaria, Humoralis, & Hectica.

κδ'. Ἐκ τούτων δὴ τῶν πυρετῶν διαφορῶν χυμώδης ἐνίοτε ἐκ τῆς μόνης τοῦ χυμοῦ ἐκζέσεως χωρὶς τῆς σήψεως ἀνάπτεσθαι δύναται, καὶ πᾶς ὁ χυμώδης ἔστιν ἢ διαλείπων, ἢ συνεχής.

24. Ex his febrium differentiis humoralis nonnunquam ex solius humoris inflammatione citrà putredinem accendi potest; estque omnis humoralis aut intermittens, aut continua.

κε. Διαλείπων τριπλοῦς κατὰ τὸ τῶν χυμῶν τριπλοῦς λόγον, καθημέρινος ἀπὸ τοῦ φλέγματος, τριταῖος ἀπὸ τῆς χολῆς, τεταρταῖος ἀπὸ τῆς μελαγχολίας.

23. Intermittens triplex pro triplicis humoris ratione, quotidiana à pituitâ, tertiana à bile, quartana à melancholiâ.

κϛ'. Συνεχέων τριγαρῶν πυρετῶν τρεῖς διάφοροι εἰσὶ τρόποι, ὁμοτόνος, ἐπακμαστικὸς, παρακμαστικὸς.

26. Continuarum demùm febrium tres diversi sunt modi, intensa, increscens, & declinabunda.

κζ'. Τῶν δὲ ἑκτικῶν τρεῖς βαθμοὶ κτ' τὸν τῶν μερῶν τριπλῆν οὐσίαν ἣν κτάονται· ὁ ἑκτικὸς ἐν πρώτῳ βαθμῷ εὐίατός ἐστι· ὁ ἐν δευτέρῳ χαλεπώτερον, ἰατὸς καὶ μάλα μόγις· ὁ ἐν τρίτῳ ἤδη ἐμαράνθη, καὶ προστέτηκε.

37. Hecticarum tres gradus pro triplici partium substantiâ quam possident; quæ hectica in primo gradu, facilè curationem admittit; quæ in secundo difficiliùs, vix ac ne vix quidem; quæ in tertio jam marasmum ac tabem contraxit.

κή. Ἅπερ τῷ νοσήματι παρὰ τὴν φύσιν συμβαίνουσι συμπτώματα ὡσεὶ τίνα τῶν νοσῶν ἐπιγεννήματα καλέονται, καὶ ἀεὶ, οὐ μὴν ἔγγιστα, ὅμως δὲ ἀμέσως ἀπὸ τινὸς νόσου γεννᾶται.

28. Quæ morbo præter naturam adveniunt accidentia quasi morborum progermina nuncupantur, semperque, si non proximè, saltem mediatè ab aliquo morbo ortum ducunt.

κθ'. Πάντα δὲ εἰς τρία ὑπέρτατα γένη ἀνάγεσθαι δύνανται, δηλαδὴ, ἐς τὴν ἐνέργειαν βεβλαμμένην, ἀμετρίαν ἐν τοῖς διαχωρήμασι καὶ κατεχομένοις, καὶ πάθη ἁπλᾶ, εἴτε ποιότητας ἠλλαγμένας.

29. Omnia ad tria summa genera reduci possunt, videl. actionem læsam, immoderationem in excretis & retentis, ac affectus simplices seu qualitates immutatas.

λ'. Ὕστερα μὲν δύο ἐκ τῆς ἐνεργείας βεβλαμμένης, τὸ πρῶτον δὲ ἐκ τοῦ νοσήματος προέρχεται.

30. Posteriora duo ex læsa functione; priùs verò ex morbo proficiscitur.

λά. Πᾶσαι δὲ ἐνέργειαι

31. Omnes autem actiones

αι εἰσὶν ἢ φυσικαὶ, ἢ βιωτικαὶ, ἢ ζωτικαὶ, αἱ περιχῶς βλάπτεσθαι δύνανται, καὶ γὰρ ἢ μειοῦνται, ἢ διαφθείρονται, ἢ ἀμαυροῦνται.

nes aut sunt naturales, aut vitales, aut animales, quæ tribus modis lædi possimt; vel enim minuuntur, vel depravantur, vel abolentur.

λβ'. Τὰ κατὰ συμβεβηκὸς τῇ τῆς φύσεως δυνάμει, καὶ τῇ τῆς ἐκκριτικῆς ῥώμῃ, ἡμέρᾳ κρισίμῳ συμβαίνει, προβαινόντων ἤδη τῆς πέψεως σημείων, τὰ μὴ συμπτώματα ἀλλὰ μόνον τὰ ἀπὸ τῆς νόσου γενόμενα.

32. Accidentaria quæ naturæ vi, & excretricis robore, die decretorio adveniunt, præcedentibus signis coctionis, non dicimus symptomata, sed solùm quæ à morbo sunt profecta.

Τὸ τῆς ἰατρικῆς σώματος μέρος τέταρτον.

Τὰ ἐκ τῆς Σημειωτικῆς.

ά. Τῆς σημειωτικῆς μέρη δύο ὄντι, διαγνωστικὴ ἢ μέρος πάσχον, νόσον, καὶ ταύτης τὸ αἴτιον δηλοῖ· προγνωστικὴ ἢ τὰ ἐν τῇ νόσῳ συμβησόμενα προγινώσκει.

1. Semeioticæ duæ sunt partes: *Dignoscens* quæ affectam partem, morbum, atque illius causam indicat; *Prævidens*, quæ eventura in morbo prægnoscit.

β'. Θανάτου δὲ, ἢ σωτηρίας σημεῖα ἐν τῇ τῆς νόσου παραθέσει, καὶ τῆς τῆς φύσεως ἰσχύος καθίσανται, εἴτε τείων δυνάμεων ἀφ' ὧν τὸ σῶμα κυβερνᾶται.

2. Mortis autem, aut salutis signa consistunt in comparatione morbi, & virium naturæ, seu trium facultatum à quibus corpus gubernatur.

γ'. Μάλιστα

γ'. Μάλιστα δὲ πάντων ἡ ζωτικὴ δύναμις ἐκ τοῦ σφυγμοῦ παρατηρητέα, ἡ μὲν διὰ τὰς τῶν ἀρτηρίων χιτώνας, οὐδὲ διὰ τὴν κοιλίαν εἰσρέει.

3. Maximè omnium vitalis facultas ex pulsu observanda, quæ per arteriarum tunicas, non per cavitatem influit.

δ'. Καὶ μὲν δὲ καὶ ἀπ' ἐκείνου ἀτρεκέστερα προγνωστικὰ παραλαμβάνεται, ἐὰν ἀποθανεῖν μέλλοιτο ὁ νοσέων, ἢ ἐκ τῆς νόσου ἀνενέγκειν, ἢ ἀπὸ τοῦ οὔρου ὅπερ ἀληθέστερα διαγνωστικὰ ἔχει, δι' ὧν τὸ τῆς νόσου εἶδος, αἴτιον, καὶ χρόνος ὑπολαμβάνονται.

4. Ab illo enim certiora desumuntur prævidentia signa, sitne moriturus æger, an convaliturus, quàm ab urina quæ quidem dignoscentia habet signa, quibus morbi species, causa, & tempus depromuntur.

ε'. Ὁ σφυγμὸς ἐκ δύο κινήσεων ἐναντίων διαστολῆς, καὶ συστολῆς, δίττηστε ἀναπαύσεως συνίσταται, καὶ τούτου μὲν τρία ἐστὶν αἴτια συνέχοντα, δύναμις, ὄργανον, καὶ χρῆσις, ἅπερ ὁκόταν πασχητιῶσι, ποικίλας προφέρουσι τῶν σφυγμῶν διάφορας.

5. Pulsus duobus motibus contrariis, diastole, & fistole, dupliciq; quiete constat, hujus sunt tres continentes causæ, facultas, instrumentum, ac usus, quæ dùm afficiuntur, varias promunt pulsuum differentias.

ϛ'. Χρῆσις, ἀφ' ἧς μάλιστα σφυγμὸς μεταβάλλεται ἐστὶ τριπλῆ, τοῦ ζωτικοῦ πνεύματος ἀνάληψις, τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ σύγκρασις, καὶ ἡ ἀναθυμιάσεως ἔκκρισις.

6. Usus à quo potissimùm pulsus immutatur est triplex, reparatio vitalis spiritus, contemperatio nativi caloris, & excretio fuliginis.

ζ'. Ὁκόπαν δὲ πᾶν αἰτιατὸν τῆς αἰτίας ἐστὶν ἔλεγχος, σφυγμὸς σφοδρὸς ἀπὸ

7. Cùm verò omnis effectus sit index suæ causæ, pulsus vehemens à vehementi

ἀπὸ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ βιαίας δυνάμεως, ἀμαυρὸς ἀπὸ τῆς ἐκλύτου καὶ ἀσθένους γενήσεται, οὕτως περὶ ἴσου καὶ ἀνίσου κριτέον.

hementi & robustâ facultate, languidus à languidâ & imbecillâ fiet, ita de æquali & inæquali judicandum.

ή. Τῷ σφυγμῷ παρόμοιά ἐστιν ἡ ἀναπνοὴ, καὶ γὰρ ὥσπερ τῇ εἰσπνοῇ διαστολὴ ἀνάλογός ἐστιν, οὕτω καὶ τῇ ἐκπνοῇ συστολὴ.

8. Pulsui est maximè affinis Respiratio; nam ut inspirationi diastole analoga, sic exspirationi systole.

θ'. Τῇ δὲ ἀμφοτέρᾳ αὐταὶ τῷ γένει ἔνεισιν αἱ αἰτίαι συνεχόμεναι, τῷ εἴδει ὅμως διαφέρουσαι, ἀναπνοὴ γὰρ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἔργον τυγχάνει οὖσα, σφυγμὸς δὲ βιωτικῆς.

9. Utrique etiam eædem genere insunt causæ continentes, specie tamem differentes; respiratio enim est opus facultatis animalis, pulsatio vitalis.

ί. Τὸ οὖρον ὅπερ τοῦ αἵματος (τοῦτ' ἔστι ὁ τῶν τέσσαρα χυμῶν ὄρρος) τοῦ αἰτίου τοῦ τὸν νόσου προηγουμένου πεπασμὸν, ἢ ἀπεψίαν (ἐὰν δὲ μάλιστα ἐν τῷ φλεβώδει γένει εἴη τὸ πάθος) ἀτρεκέως ἐπιδείκνυται· ὥσπερ καὶ τὴν τοῦ νοσήματος στάσιν, καὶ τέσσαρα χρόνους, ὠμότητι καὶ πέψει τοῦ νοσοποιοῦ χυμοῦ, διακρινομένους.

10 Urina quæ sanguinis (hoc est quatuor humorum) est serum, causæ antecedentis morbi maturationem, aut cruditatem, (si præcipuè in venoso genere sit affectus) certò commonstrat; sicut etiam statum morbi, & quatuor tempora, cruditate & coctione humoris morbifici, distincta.

ιά. Ἐν τούτῳ τῷ οὔρῳ τέσσαρα ἀεὶ ἐστὶ διανοητέα, οὐσία, ποσότης, ποιότης, καὶ τὰ συνεχόμενα.

11. In hâc (urina) quatuor semper sunt animadvertenda, Substantia, quantitas, qualitas, & contenta.

ιβ'. Τῇ ὠμότητι, ἢ τῇ ἐμφράξει (ταύτῃ δὲ σπανιώτερον)

12. Cruditate, vel obstructione (hâc rariùs) fit

ώτερον) γίνεται τὸ οὖρον λεπτὸν, καὶ τὸ χρῶμα ἅμα τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς, τῇ πέψει γεννᾶται, ἀλλὰ χεῖρον ἐστὶ τὸ μέλαν τοῦ πελίδνου, ἐὰν ἀμφοτέρων τὸ χρῶμα ἀφ' ἑνὸς καὶ αὐτοῦ αἰτίου προέλθοι.

urina tenuis, colorque unà cum ejus substantiâ, coctione generatur, & deterior nigra lividâ, si uterque color ab unâ eâdemque causâ proficiscatur.

ιγ'. Ὑπόστασις ἀγαθοῦ καὶ πεπτοῦ τῆς τοῦ νοσήματος λύσεως σημεῖον ἔσεται, ταῖς ποιότησι τὴν τῆς ὕλης πέψιν, ἀφ' ἧς τόδε γεννᾶται, ἐμφαίνουσα, ὥσπερ ὁκόταν λευκὴ κούφη, καὶ ἴση τυγχάνει οὖσα.

13. Sedimentum bonæ ac maturæ solutionis morbi signum erit, suis qualitatibus concoctionem materiæ, ex quâ is pendet, representans, ut cùm album, leve, & æquale existit.

ιδ'. Ἡ τῶν νοσημάτων λυσίς ποιῷ τινὶ τρόπῳ γιγνομένη παρὰ τῷ Ἱπποκράτει Κρίσις ὀνομάζεται, καὶ διὰ τοῦτο, αἰφνιδία ἀπαλλαγὴ εἰς τὸ βέλτιον, ἢ εἰς τὸ χεῖρον ὁρίζεται, ἡ μὲν νίκη τῇ τῆς φύσεως, καὶ τῇ τῆς ἐκκρίσεως ῥώμῃ γίγνεται, ἀληθῶς τοιαύτη λέγεσθαι ὀφείλει.

14. Morborum quomodo libet facta solutio ab Hipp. *judicium* dicitur, ac ideò, subita mutatio in melius, aut pejus definitur, quæ tamen victoriâ naturæ, & excretricis robore fit, verè talis appellari meretur.

ιε. Ταύτην δὲ συνακολουθεῖν τρία ἀνάγκη, πεπτὴ τοῦ νοσήματος ὕλη, καὶ πεπτικοῖς σημείοις ἐπιδεικνυμένη· ἵνα τῇ ἡμέρᾳ κρισίμῃ, οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλ' ὅλη ἐκείνη ἐκκινέοιτο· καὶ ἔπειτα ἵνα ὁ νοσέων ἑαυτὸν κουφίζεσθαι φανερῶς αἰσθάνοιτο, πάσης τῶν συμπτωμάτων ἐκεργείας ἀφανιζομένης.

15. Hanc tria comitari debent, cocta morbi materia, & pepticis signis indicata; ut in die decretorio, non ex parte, sed tota illa vacuetur; ut deinde æger se levatum manifestè sentiat, omni symptomatum vi abolitâ.

ιϛ'. Πε-

16. Ter-

ιε'. Περαίνονται ὑπὸ τὰ χρονικὰ νοσήματα λύσει, τὰ ὀξέα κρίσει· μακροχρόνια ὑπὸ λύεται πεπομένης βάδην, ἢ ἀκινουμένης, ἢ ἀναισθήτως λυομένης ὕλης· τὰ ὀξέα τῇ ἐμφανεῖ τινὶ καὶ ἀιφνιδίᾳ ἀκινησίᾳ κρίνονται, ἢ ἄλλοτε μεταφερομένης τῆς ὕλης.

15. Terminantur cronici morbi *solutione*, acuti *judicatione*; longi enim morbi solvuntur cocta paulatim, aut vacuatâ, aut insensibiliter resolutâ materiâ; acuti insigni aliquâ evacuatione judicantur, aut aliò translatâ materiâ.

ις'. Ταύτη ὑπὸ κρίσις καθ' ἀπόστασιν, ἢ κατὰ μετάστασιν λέγεται· τοιαύτη ὑπὸ καθ' ἔκκρισιν (ἢ καθ' ἀπόστασιν) ἧττόν ὅσιν ἐπαινητέα.

16. Hæc crisis per abscessum, vel per transmutationem dicitur illa verò per excretionem (quæ per abscessum) minus est laudanda.

ιή. Εἰ καθ' ἡμέραν γίγνεσθαι δύναιτο ἡ κρίσις; οὐτω γὰρ ἕρρωμένως μία ἢ τῇ ἑτέρᾳ συμβαίνει.

17. Licet quâlibet die possit fieri Crisis, felicior tamen unà quàm alterâ contingit.

ιθ'. Καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἡμέρας ἐν τριπλῇ διαφορᾷ καταπεθέμεθα· εἰσὶ γὰρ αἱ μὲν ῥιζώδεις· ἄλλαι δὲ δεικτικαὶ, εἴτε ἐπισκεπταὶ· ἄλλαι τὸ τελευταῖον ἐμπίπτουσαι καὶ ἐμβόλιμοι.

18. Idcircò dies ponimus in triplici differentiâ; sunt enim quidam radicales; alii indices seu contemplabiles; alii tandem intercidentes seu intercalales.

κ'. Ῥιζώδεις λέγομεν αἱ διὰ τὴν ὅλην ἑβδομάδα διακείνονται· δεικτικαὶ δὲ ἅπερ διὰ τὴν ἡμίσειαν ἑβδομάδα, ἢ διὰ τὰς τεταρταίας ἀριθμεῖσθαι· ἐμπέσοντες αἱ μηδεμίᾳ περιόδῳ ἕπονται.

19. Radicales dicimus qui per integram septimanam distinguntur; indices qui per dimidiam septimanam, aut per quaternarios numerantur; intercidentes qui nullam periodum sequuntur.

κα'. Ἐκείνων

κά. Ἐκείνων ὧν ἡμερῶν δυνατώτατα εἰσὶν ἐς τὰς κρίσεις αἱ ἑπτάδες εἴτε ῥιζώδεις. (αἱ μόναι κειμεναὶ λέγεσθαι δύνανται) ἧττον ὧν αἱ τεταρταῖοι· πάντων ἀσθενέστεραι αἱ ἐμβόλιμοι.

21. Horum dierum fortissimi sunt ad crises septenarii sive radicales (qui soli meritò critici dici possunt;) minùs quaternarii; omnium imbecillimi intercalares.

κβ'. Τὸ τούτων τῆς κειμένων ἡμερῶν αἴτιον ἐναντιόν ὄζει, δηλαδὴ ἡ τῶν ἀστέρων ποικιλότης, καὶ τῶν πλανητῶν, καὶ τῶν ἀπλανῶν, ὧν μὴ αἱ παραβλέψεις ἐν ταῖς ζ. ιδ. καὶ κ. μὴ τὸ φύσεως εἰσὶν, ἐν ἑτέροις μὴ τὸ νοσήματος.

22. Causa horumce decretoriorum dierum cœlestis est, varietas nempe astrorum, planetarum, aut syderum, quorum aspectus in septenariis 7. 14. & 20. se habet ex parte naturæ, in aliis verò ex parte morbi.

κγ'. Καὶ γὰρ ἡ σελήνη ὥσπερ ἀμοιβαία λοιπῶν τῶν ἄστρων, εἰσροὰς ἐπάνω ἡμῖν ἐπιδίδοσιν.

23. Luna enim quæ tanquam vicaria reliquorum syderum, influxus superiores nobis impartitur.

κδ'. Ὅσον ἐκείνη ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι, καὶ χυμώδεσι διὰ τὰς ἑβδομάδας ἢ τετράδας δύναιτο ἄν, ἐξ αὐτῆς τῆς δεσποτείας ἐν ἑτέροις τοῖς κάτω ὑγροῖς, ἀφθόνως συλλέγεται.

24. Quantum illa in morbis acutis, & humoralibus per septimanas aut quadras possit, ex ejus dominio in cæteris inferiùs humidis, abundè colligitur.

Τὸ

Τὸ τοῦ Ἰατρικοῦ σώματος μέρος πέμπτον.

Τὰ ἐκ τῆς Θεραπευτικῆς.

α'. ΤΗ̃ς ἰατρικῆς ποιητέας ἐκεῖνοι εἰσὶν οἱ δύο φωστῆρες ἀναγκαῖοι, λόγος, καὶ ἡ πεῖρα· ἀμφότερος μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν ἐνδεὴ, ἕτερος ἑτέρου τῆς ἐπικουρίας χρείαν ἔχει.

1. MEdicinæ faciendæ hæc duo sunt lumina necessaria, Ratio, atque Experientia; utrumque per se indigens, alterum alterius auxilium postulat.

β'. Ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν δύο ἡ ἀληθὴς καὶ γνησία τοῦ τὰ νοσήματα θεραπεύειν μέθοδος συμμεμόρφωται, ἀφ' ἧς θαύμαστα ταῦτα τοῦ φίλονος φάρμακα θεῶν χείρας προχειρίζονται οἱ Ἰατρῶν υἱοὶ, ἢ μὲν ἐστερημένοι οἱ φυσητῆρες καὶ καπνοπῶλαι χυμικοὶ, οἱ τὰ τολμηρὰ καὶ τυχηρὰ τῇ τέχνῃ ἀποτίκτοντες, οὐ νοσοκτόνοι, ἀλλὰ νοσεοφόνοι γίνονται.

2. Ex his itaque duobus vera curandorum morborum efformata est methodus, à quâ miranda illa Philonis medicamina Deorum manus depromunt Medici, quâque dùm careant sufflones ac fumivenduli Chymici temerariâ & fortuitâ suâ arte enixi, non morbicidæ, sed ægricidæ fiunt.

γ'. Ἐν δὲ τῷ ταύτην τῶν τέλειαν μέθοδον καλῶς διοικεῖν, ἐκεῖνα τρία, δηλαδὴ τὸ μέρος πάσχον, νοσήματος αἰτία, καὶ τὸ αὐτοῦ εἶδος ἀδιαλείπτως θηρευτέα, ὁκόταν ἐκ τούτων ἰδίοις σημείοις ἀτρεκὴς τέκμαρσις ἕπεται,

3 In perfectâ hâc methodo ritè administrandâ hæc tria, pars affecta, causa morbi, ejusque species sedulò sunt indaganda, cùm ex eorum propriis signis certa indicatio sequatur, totaque ferè dignoscens con-

πεται, ὅλη τε σχεδὸν ἡ διάγνωσις συμπεραίνεται.

cludatur.

δ'. Ἔνθεν δὲ ἐς τὴν τῶν νόσων θεραπείαν προέρχεσθαι προσήκει, ἡ μὲν ὅλη τελειοῦται, κατ' ἐκεῖνο τὸ πολυθρύλλητον, τῶν ἐναντίων ἐναντία εἶναι φάρμακα.

4. Inde ad morborum curationem deveniendum, quæ tota perficitur juxtà id tritum, contrariorum contraria existunt remedia.

ε'. Ὡς μὲν δύο εἰσὶ πρῶτα καὶ κοινὰ τῶν νουσημάτων αἴτια, Πληθώρα, καὶ Κακοχυμία, οὕτως ἰσάριθμά ἐστι πρῶτα καὶ κοινώτατα φάρμακα, ἡ φλεβοτομία, καὶ ἡ κάθαρσις.

5. Sicut duæ sunt primæ & cõmunes morborum causæ, Plethora, & Cacochymia; sic totidem sunt prima & communissima remedia, sanguinis missio, & purgatio.

ϛ'. Πληθώραν δὲ καλοῦμεν τὸν τοῦ αἵματος ἄμετρον ἀφθονίαν, εἴτε τέσσαρες χυμοὶ ὅμου περισσεύοιντο, εἴτε κυρίως λεγόμενον αἷμα.

6. Plethoram autem appellamus sanguinis immoderatam copiam, sivè quatuor humores simul exuperent, sivè propriè dictus sanguis.

ζ'. Ἐκείνη οὐκ ἀεὶ τοσοῦτον τὰ ἀγγεῖα διατείνει καὶ διαπτᾶ, ὥστε τὴν τῆς ῥήξεως κίνδυνον ἀπειλεῖν (οἷάπερ ἐν τῇ ἕξει ἀθλητικῇ· τοσαύτη δὲ οὖσα, ὥστε ἀπὸ τῆς φύσεως οὐ δύνασθαι διοικεῖσθαι, τῆς νόσου αἰτία ἐστὶ, καὶ τὴν ἐνέργειαν βλάπτει.

7. Hæc non semper adeò vasa distendit, ut periculum rupturæ minetur, qualis in habitu athletico: tanta cùm fuerit ut à naturâ regi non possit, morbi causa est, & actionem lædit.

η'. Ὅθεν ἑτέρα μὲν τῇ τῶν φλεβῶν εὐρεσιχωρίᾳ, ἑτέρα δὲ τῶν δυνάμεων ἀσθενείᾳ ὁρίζεται· ἐκείνη κοινῶς

8. Unde altera venarum capacitate, altera virium imbecillitate definitur, hæc vulgò ad vasa, ipsa ad vires

νῶς πρὸς ἀγγείων, ἢ δὲ πρὸς δυνάμεων ὀνομάζεται. ἀμφοτέρᾳ ἡ φλεβοτομία προσήκει.

vires nominatur; utrique venæ sectio convenit.

θ'. Κακοχυμία ἐστὶ πάντων τῶν χυμῶν, ἢ ἑνὸς διεφθαρμένη καὶ μοχθηρὰ ποιότης, πολλάκις δὲ καὶ ποσότης (ὡσεὶ ἐν τῇ πληθώρᾳ κακοχυμικῇ.)

9. Cacochymia est omnium humorum, aut unius vitiosa qualitas, sæpiùs etiam quantitas (ut in plethorâ cacochymicâ.)

ι'. Καὶ ὄνομα ἀπὸ τῆς τοῦ κακουμένου χυμοῦ δεσποτείας λαμβάνεται· ταύτῃ μὲν τῇ καθάρσει βοηθητέον.

10 Suum nomen à peccantis humoris dominio sumit: huic purgatione succurrendum.

ια'. Μεταξὺ πολλῶν καὶ ἑτέρων τῆς φλεβοτομίας σκόπων, δύο εἰσὶ ἡγεμονικοὶ, τὸ τῆς παρόντος ἢ τῆς ἐπικειμένης νόσου μέγεθος, καὶ ἡ τῶν δυνάμεων· καὶ ταῦτα δι' ἑαύτων οὐ δεικνόει, ἀλλ' ἐᾶ.

11. Inter cæteros mittendi sanguinis scopos, duo sunt principes, magnitudo præsentis aut imminentis morbi; & virium robur: non tamen duo hæc per se indicant, sed permittunt

ιβ'. Οἱ ἀκμάζοντες πάντων ῥᾴστα τὴν φλεβοτομίαν ἀνέχουσι, οἱ δὲ ἐν πρώτῃ τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ὑστάτῃ καθίστανται, ἐξ ἐναντίου.

12. Qui florente vigent ætate omnium maximè venæ sectionem tolerant, qui verò in primâ & ultimâ constituti, Contrà.

ιγ'. Ἐπειγόντων ὅμως βαρέων τῶν πάθων, οὐκ ἀεὶ δεῖ ἐπὶ ταῦτα ἐπιβλέπειν, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῶν χρόνῳ, καὶ τοῖς νηπίοις πρὸ τοῦ τετάρτου καὶ δεκάτου ἐνιαύτου, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις (οἱ μὲν ὠμο-

13. Urgentibus tamen gravibus affectibus non semper horum habenda ratio, quin & quolibet tempore, & pueris ante decimum quartum annum, ac antiquioribus quibus adhuc viri-

ὠμογέροντες) διοικεῖσθαι δύνασθαι.

viridis est senectus, administrari possit.

ιδ'. Ὅθεν τοῦτο Κέλσος ὁ παραδοκιμάζομεν, βέβαιος ὁ νήπους, εὐθενὴς ὁ γέρων, ἐν γαστρὶ ἔχουσα γυνὴ καὶ ὑγιαίνουσα, τῇ φλεβοτομίᾳ ἀσφαλῶς θεραπεύονται, προηγουμένου ἀεὶ εὐστόχου τοῦ τῆς ψυχῆς διαλογισμοῦ.

14. Unde illud Celsi non rejicimus, firmus puer, robustus senex; gravida mulier valens, sanguinis missione tutò curantur; præeunte semper perspicacis animi discursu.

ιε. Φλεβὸς τμητέας ἐκλογὴ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κάμνοντος ὑποδείκνυσι μέλλον. ἀποσπασμὸς ἢ ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου μέρους καὶ μάκιστα ἀπόντος γενήσεται· παραγωγὴ δὲ ἐκ τοῦ πλησιαστέρου καὶ ἴξιν· ἐκείνη μὲν τοῦ ἐπιῤῥέποντος χυμοῦ ὄντων ἴασις· ἥτε ἤδη τὸ μέρος ἤδη πολιορκούντων.

15. Venæ secandæ electio ex parte laborante indicabitur, revulsio ex parte oppositâ maximè distante fiet, derivatio ex magis vicinâ recto tramite; Illa prorumpentis humoris est medela; ipsa eorum quæ jam partem obsederunt.

ιϛ'. Καὶ ἐκ ἐν ἐκείνῳ τῷ χυμῷ ἀποσπασμῷ ταῦτά ὄντων ἐναντία, ἐὰν μὴ ἐν τῷ τῶν ἰνίων καὶ φλεβῶν ὀρθῷ δρόμῳ καθέζοιντο ἀνὰ διὰ τοῦτο τῇ πλευρίτιδι δεξιᾷ, ἥκιστα ἐναντίον ὄντι τὸ ἀριστερὸν πλεύρωμα.

16. Nec in hâc humorum revulsione ea contraria sunt, nisi in fibrarum venarumque recto cursu collocentur; idcircò pleuritidi dextræ minimè contrarium est latus sinistrum.

ιζ'. Σφάλλονται τοίνυν ὁπόσοι τὰς τῶν φλέβα τέμνοντες, τὴν πλευρίτιδα τὴν δεξιὰν ἀφαιρεῖσθαι πειρῶσι, ὅταν διὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἢ τὸν χυμὸν τὸν μοχθηρὸν,

17. Falluntur ergo qui hujus sectâ venâ, dextram pleuritidem adimere tentant, cum hoc modo, vel noxium humorem inflammatâ parte relinquant, vel puro

ρὸν, διαφλεχθέντος τοῦ μέρους, ἀπολείπουσι, ἢ τῷ καθαρῷ αἵματι διαμίγνυνται, ἢ ἐνίοτε τὴν σκαιὰν πλευρίτιδα εἰσάγουσι.

puro sanguini permisceant, vel aliquando sinistram pleuritidem invehant.

ιή. Κάθαρσίς ἐστι μάλιστα ἡ τῶν ἔξω ἀγγείων καὶ τὴν ποιότητα μοχθηρῶν ὄντων, ἐκκένωσις.

18. Purgatio est præcipuè eorum extra vasa qualitate molesta sunt, evacuatio.

ιθ'. Κατὰ τὴν τῶν φθειρομένων χυμῶν δεσποτείαν καὶ διάθεσιν, ποικίλα παρέχονται τῶν φαρμάκων γένη, ὧν ἔνια εἰσὶ χολαγωγὰ, ἔνια φλεγμαγωγὰ, ἔνια δὲ μελαναγωγὰ.

29. Pro humorum putrescentiũ dominatu ac dispositione, varia exhibentur medicamentorum genera, quorum alia bilem, alia pituitam, alia melancholiam educunt.

κ'. Τούτοις δὲ χρᾶσθαι τρόπος μόρφῃ καὶ ἐκλογῇ περιέχεται, πόσως, πότε, καὶ ποιοτρόπως δίδοσθαι ὀφείλουσι σὺν ἀγχινοίᾳ ἐπινοητέον καὶ προωρατέον, κατὰ τὴν τοῦ ὑπερτάτου διδασκάλου διάνοιαν καὶ γνώμην, ἵνα ἴσαις ταῖς ἡμέραις μᾶλλον ἢ ἀνίσαις, αἷς οἱ χυμοὶ κινεῖσθαι εἰώθασι, προστάσσοιντο ἄν.

20. Eorum utendi modus formâ & delectu continetur, quantò, quando, & quomodo dari debeant sagaciter animadvertendo & prævidẽdo, ex mente & sententiâ summi præceptoris, ut paribus diebus potiùs quàm imparibus, quibus humores moveri solent, præscribantur.

κά. Τὰ καθαίροντα φάρμακα ἐν τοῖς μόνον σαπροῖς προσήκει, ὁκόταν τούτων τῇ ὕλῃ δύο ὑπουργοῦνται σκόποι, ἵνα ἡ σηπομένη κωλύοιτο, καὶ σαπρὰ ἀφαιρέοιτο.

21. Medicamenta purgantia in solis putridis conveniunt, cùm eorum materiâ duo subministrentur scopi, ut quæ putrescit impediatur; & quæ putrefacta est tollatur.

κβ'. Τοῦτο

κβ'. Τοῦτο δὲ τελείως καὶ κανωνικῇ μεθόδῳ γίγνεσθαι οὐ δύναται ἐὰν μὴ τελειουμένης ἐν τῇ τοῦ νοσήματος στάσει, ἢ κατὰ τὴν παρακμὴν, πέψεως· τότε γὰρ φύσεως ὠθουμένης, καὶ φαρμάκου ἐφέλκοντος, ῥᾴων ἕπεται ἀγωγή.

22. Id autem perfectè ac singulari methodo fieri non potest nisi peractâ in morbi statu, aut circà declinationem, coctione, tùnc enim naturâ pellente, & medicamine attrahente, facilior sequitur eductio.

κγ'. Οὐδὲν δὲ ὅμως κωλύει ἵνα μὴ κάθαρσις τελείως ἀσκεῖσθαι δύναιτο ἐν ταῖς τῶν νοσημάτων ἀρχαῖς, ὁκόταν δηλαδὴ πάρεστιν ὀργασμὸς, ἢ ὕλη ἔτι λοιμώδης· ὡσεὶ καὶ ἀτελῶς ἐν ἄλλαις νόσοις διὰ τῶν ἐκκοπροτικῶν μᾶλλον ἢ καθαρτικῶν, ἕως ἂν γένοιτο τὸ φάρμακον ὕλῃ τῇ πεπτομένῃ ἀνάλογον.

23. Non obstat tamen quin purgatio perfectè exerceri possit in morborum principiis, dùm scilicet humor turget, aut materia est pestilens; sicuti etiam imperfectè in aliis morbis per aluum moventia potiùs quàm per purgantia, modò fiat pharmacum materiæ coctæ analogum.

κδ'. Καὶ γὰρ ὥσπερ τοῦ πεπασμοῦ, οὕτω καὶ τῆς καθάρσεως βαθμοὶ εἶναι ὀφείλουσι· τηρουμένων ἀεὶ ἃ τηρεῖσθαι ἀνάγκη.

24. Nam sicuti coctionis, sic purgationis gradus esse debent: servatis semper servandis.

ΤΕ'ΛΟΣ.

MVSEVM BRITANNICVM